

10. Széchenyi reformprogramja

Ismertesse gróf Széchenyi István társadalom-átalakító programját főbb művei alapján! Tárja fel gyakorlati tevékenységét és a korszakban betöltött szerepét az 1848-os forradalom előtt! Válaszában térjen ki az alábbiakra:

- Származása, ifjúsága és a reformmozgalomba való bekapcsolódása
- Elméleti műveinek bemutatása és elképzeléseinek főbb jellemzői
- Gyakorlati alkotásai
- Széchenyi jelentősége a magyar reformkorban

jan. 6-19:41

- gazdag arisztokrata,
- apja Széchenyi Ferenc - Nemzeti Könyvtár, Nemzeti Múzeum -
- anyja Festetics Júlia - testvére a keszhelyi Georgikon alapítója, Helikon ünnepségek
- német anyanyelv
- napóleoni háb. alatt katonai pálya - huszártiszt
- utazások Byron nyomán, Kelet - török, görög- hanyatlás, múlt, Ny - a jövő
- barátsága, utazások Wesselényivel

Nagycenk, Széchenyi kastély

márc. 12-22:15

Széchenyi István utazásai (1813-1833)

Naplója feljegyzései alapján

1815

Milánó megtekintése, majd vissza Bécsbe. London, közben Párizst is útba ejti. „Angliában csupán három dologi amit az embernek meg kell tanulnia: alkotmány, a gépek és a lótenyés.

1818-1819

„Utazásom Itálián, Törökországban, Görögországon és Szicílián át tevékenyen lefoglalt, [...] tapasztalatokat és sűrű tartó kellemes emlékeket gyűjtöttem

1822

Utazás Wesselényivel: München, Párizs, London, Oxford megtekintése

jan. 6-19:57

„Nekem itt szavam nincs. Nem vagyok tagja a követek házának. De birtokos vagyok, és ha feláll oly intézet, mely a magyar nyelvet kifejtse, mely avval segítse elő honosainak magyar neveltetését, jószágomnak egy évi jövedelmét fölláldozom reá.”

(E szavakkal tette meg híres felajánlását Széchenyi István az alsótábla ülésén)

jan. 6-20:01

„Nevetséges vagy szomorú-e, ha egy nagy birtokos, kinek kiterjedt termékeny szántóföldei, erdei, szőlei stb. vannak, nem adózik, és az országnak szinte semmi terhét nem viseli és kinek sok ingyen dolgozik - ha ily birtokos mondom annyira elszegényül, hogy véges adósságai miatt semminél kevesebbje marad? [...] Ha egynek pénzre van szüksége, minden jószági mellett is ugyan kaphat-e törvényes kamatra elegendőt könnyen és tüstént? [...] Hitel híja miatt csak csak felette nagy uzsorával kaphatott.

„Sokan azt gondolják: Magyarország volt; én azt szeretném hinni: lesz!”
(Részletek Széchenyi István Hitel című művéből)

jan. 6-20:06

1-szer A hitel. De Hitelt, ha egy osztályt sem akarunk az abbali kirekesztés által felette keményen büntetni.mindaddig nem állíthatni fel valódi sikerrel, míg nincs

2-szer eltörölve az Aviticitas [ősiség]. Ennek eltörlése pedig szükségképpen maga után vonja

3-szer a Fiscalitas [háramlási jog] megszűnését. Minthogy nem elég, ha a hitelező az ingatlant csak exequálhatja (végrehajthatja), de azt neki teljes bátorságban bírhatni is kell, mert másképp kis kamatra pénzt nem fog adni.többször lehetne pedig a hitelező nemtelen, mint magyar nemes szükségképpen foly mindenkire

4-szer aJus Proprietatis [birtokbírhatás joga]. Ha pedig a nemtelen is bírhat ingatlant, kell neki teljes személy és vagyonbeli bátorság, azaz

5-szer törvény előtti egyformaság. És - mert sikertelen a törvény, ha azt mindig csak egy felekezett magyarázza

6-szer törvényes pártvéd [választott védő]. Ezen két utolsó két törvény azt vonja maga után, hogy

7-szer a házi pénztár [vármegye költségei] s országgyűlési a nemestül is idomzat szerint viseltessenek.

Ezen törvények következtésében új életre ébredend a hon, s nagyobb lévén a mozgás, szükségképp foly

8-szer a vizek elrendezése, utak készítése s jó karban tartása, valamint a belvámok - mindenkitől egyenlően fizetve - országgyűlési tárgyak legyenek; illyesekben harmónia és szoros egybehangzás kell

De mind e mellett szorgalom hatalmasan nem léphet elő; s így félre kell vetni, mint káros akadályt

9-szer a monopóliumokat, céheket, limitátiokat [hatósági árszabás] s egyéb ilyen intézeteket örökre. De hogy egészen el ne külföldiesedjen a ország, s

a kül intelligencia még könnyebben és szaporábban ne nyomja el minden nemzeti sajtóságot, mint most,

10-szer 1835-dik esztendő 1-ső napjátul fogva csak magyar nyelven írott s írandó törvény, ítélet, parancsfolyamodás, alkotandó contractus egyezés, számadás sat. lesz hazánkban kötelező erejű! Mindez azonban még nem elég a magyar hon dolgainak rendes forgására; a felsőbb parancsolatok-legnagyobb egyformaság kell, s ekképp

11-szer csak a Helytartó Tanács közbevetése és befolyása által kormányoztassunk.

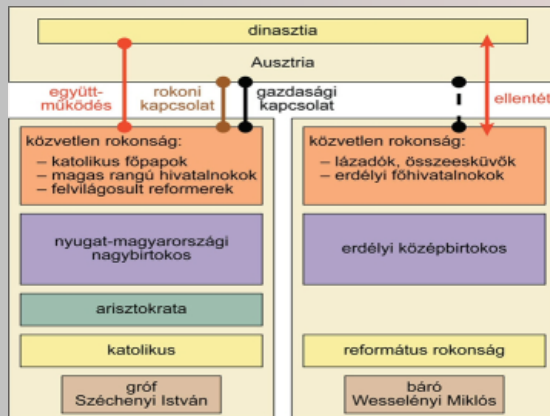
S mindennek fő garanciája legyen

12-szer a nyilvánosság." (Széchenyi István: Stádium - 1833)

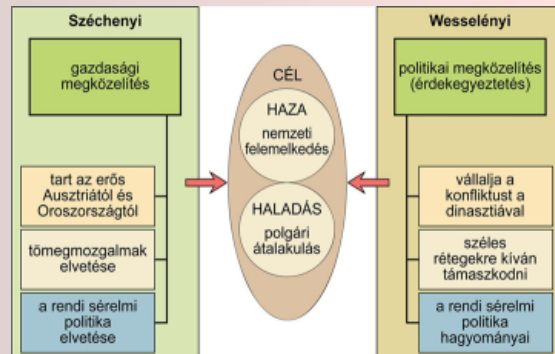
jan. 6-20:13

Széchenyi és Wesselényi programjának összehasonlítása

Wesselényi: Balítételekről (1831)

márc. 12-22:19

Gyakorlati tevékenysége

- Al- Duna-szab. Vaskapu - hajózhatóvá tétel (1831-től)
- Tisza-szab. Tervezte Vasvári Pállal - korai halála 40-es évek közepe
- Állandó híd - William Clark terve, Adam Clark kivitelezése
- dunai (1830), balatoni gőzhajózási Társaság
- Óbudai hajógyár, téli kikötő
- 1839. Pesti Hengermalom T. - gőzzel
- selyemhernyó tenyésztés- falvak utcái szederfák - selyemmanufaktúra Pesten
- 1833. a Duna szabályozásának királyi biztosa, 1845-től a közlekedésügyi Bizottság elnöke

polgári mentalitás, szokások, kultúra, viselkedés

- önművelés + Akadémia, Nemzeti Színház
  - Nemzeti Kaszinó - klubok mintájára (könyvtár, kávézó, biliárd)
  - szabadidő - lóverseny, lövészet, evezés, vitorlázás, korcsolyázás
- meghonosítása
- viselkedés - önözés (kikerüli a feud. megszólításokat), mosdás

jan. 6-20:25